

Ísafjörður 10. febrúar 2022

Efni: Tillaga til þingsályktunar um hringtengingu rafmagns á Vestfjörðum

Umsögn Orkubús Vestfjarða

Orkubú Vestfjarða fagnar framkominni tillögu sem hefur í raun það megin markmið að koma á N-1 tengingu á afhendingarstöðum Landsnets á Vestfjörðum. Hringtenging er orð sem gjarnan er notað í stað þess að tala um N-1 tengingu afhendingarstaða og er notað hér jöfnum höndum. Í umsögninni verður farið yfir þær áherslur sem Orkubú Vestfjarða telur nauðsynlegt að leggja til grundvallar til að ná sem bestum árangri sem fljótast í að uppfylla ofangreint megin markmið.

Meginflutningskerfið og svæðisbundna kerfið

Stefna stjórnvalda er skýr í þeim efnum að N-1 tengingu verði komið á í meginflutningskerfinu fyrir árið 2030. Rétt er að áréttu að afhendingarstaður Landsnets í Mjólka er einmitt í meginflutningskerfinu ásamt Geiradal við mynni Gilsfjarðar. Landsnet er hins vegar einnig með svæðisbundið kerfi á Vestfjörðum og stefna stjórnvalda er að afhendingarstaðir Landsnets í svæðisbundna kerfinu verði komnir með N-1 tengingu árið 2040. Afhendingarstaðirnir í svæðisbundna kerfinu eru Breiðadalur í Önundarfirði, Ísafjörður og Bolungarvík á norðanverðum Vestfjörðum og Keldeyri við Tálknafjörð á suðursvæði Vestfjarða.

Það er skilningur Orkubús Vestfjarða að það sé í raun vilji flutningsmanna tillögunnar að allir afhendingarstaðir Landsnets á Vestfjörðum séu N-1 tengdir (hringtengdir), en ekki eingöngu þeir afhendingarstaðir sem tilheyra meginflutningskerfinu. Áform Landsnets eru reyndar þau að svæðisbundna kerfið verði með N-1 tengingu innan 10 ára og þar af sunnanverðir Vestfirðir um Keldeyri innan 3 ára.

Þetta er mikilvægt að hafa í huga í ljósi þess að tvöföldun flutningslínunnar úr Hrútatungu á Mjólka er um 160 km, en til viðbótar þarf þá að gera ráð fyrir tvöföldun svæðisbundna kerfisins á milli Mjólkár og Breiðadals 35 km og á milli Mjólkár og Keldeyrar 30 km, eða samtals 65 km til viðbótar við 160 km Vesturlínu.

Það er öllum ljóst að verkefnið er af þeirri stærðargráðu að reikna verður með áfangaskiptingu þess, en einnig þarf að skoða það gaumgæfilega hvort hægt sé að ná sama árangri í afhendingaröryggi með hagkvæmari hætti.

Kemur þá að megin þunga þessarar umsagnar, en það er aðferðarfræði og möguleg forgangsöröðun verkefna til að tryggja Vestfirðingum sem best afhendingaröryggi raforku sem fyrst.

Tvöföldun Vesturlínu er dýrasta leiðin og hugsanlega sú seinfarnasta

Vesturlína er samheiti þriggja loftlína, þ.e. Glerárskógalínu, Geiradalslínu og Mjólkár línu. Vesturlína er á spennustiginu 132 kV og getur, að uppfylltum ákveðnum skilyrðum, flutt afl sem nemur tvö- til þreföldu því flutningsmagni sem um hana fer í dag. Hæstu flutningstoppur á línunni eru um þessar mundir um 35MW, en sambærilegar línur í Byggðalínuhringnum flytja jafnvel yfir 100MW. Flutningsgeta sjálfrar línunnar er því langt frá því að vera komin að þolmörkum.

OV hefur áhyggjur af því að tvöföldun Vesturlínu gæti hæglega tekið meira en áratug, enda þarf að ná samkomulagi við eigendur meira en 70 jarða sem línan færir um og gætu eigendur hæglega verið taldir í hundruðum.

Það er þekkt staðreynd að afhendingaröryggið á Vestfjörðum verður einungis bætt með því að flytja orkuna með öruggum hætti eftir línunni inn á svæðið eða með framleiðslu raforkunnar á Vestfjörðum.

Orkubú Vestfjarða telur mikilvægt að skoða fleiri leiðir en eingöngu tvöföldun 160 km langrar flutningslínu úr Hrutatungu í Mjólka. Reynslan hefur sýnt að línulagnir á milli landsfjórðunga og jafnvel innan þeirra hafa gjarnan verið tímafrekar, vegna deilna við landeigendur eða jafnvel sveitarfélög og vegna skipulagsmála og leyfisveitinga.

Vegna veikleika Byggðalínuhingsins er aukning á flutningsgetu línunnar umfram núverandi toppa takmörkuð við 10 til 15MW skv. upplýsingum Landsnets. Um leið og Byggðalínuhringurinn hefur verið styrktur, en ekki fyrr, er mögulegt að auka orkuflutning verulega um Vesturlínu. Flutningsgeta línunnar eykst svo enn með aukinni framleiðslu í virkjunum innan Vestfjarða, að því er útreikningar gefa til kynna.

Segja má að aukið uppsett afl í virkjunum innan Vestfjarða hafi tvöföld áhrif. Það eykur aðgengi Vestfirðinga að uppsettu afli frá viðkomandi virkjunum, en um leið skapar þetta uppsetta afl aukna möguleika til flutnings eftir flutningslínunni, m.ö.o. þá aukast möguleikar á hærra uppsettu afli línunnar með því að byggð sé virkjun á svæðinu.

Hagkvæm leið og líklega fljótfarnari til N-1 tengingar

Orkubú Vestfjarða hefur á undanförunum misserum vakið athygli á virkjunarkosti sem Vestfirðingar eiga í Vatnsfirði. Um er að ræða virkjun sem gæti verið af stærðargráðunni 20 til 30 MW. Uppistöðulón slíkrar virkjunar yrði við Vesturlínu á þegar röskuðu svæði og hið sama gildir um stóran hluta fallpípu virkjunarinnar uppi á hálendinu. Stöðvarhús virkjunarinnar yrði innarlega í Vatnsdal í Vatnsfirði en borað yrði fyrir fallpípunni inni í fjallshlíðinni upp í 250 metra hæð og pípan eða rask vegna hennar ekki sjáanlegt.

Orkumagn grænnar orku í lónum virkjunarinnar yrði 10 falt það magn sem nú er hægt að geyma í uppistöðulónum 11MW Mjólkár virkjunar sem er stærsta virkjunin á Vestfjörðum. Ekki þyrfti að keyra varaafli á stærstu þéttbýlisstöðum Vestfjarða jafnvel þótt Vesturlína væri úti svo vikum skipti t.d. vegna hamfara í veðrinu eða meiri háttar fyrirbyggjandi viðhalds. Hringtenging svæðisbundna kerfisins kæmi svo í veg fyrir að keyra þyrfti varaafli vegna viðhalds á flutningslínunum innan svæðisins.

Áfangar í hringtengingu

Tenging virkjunarinnar verður að líkindum sjálfstæð 132 kV lína í tengivirki Landsnets í Mjólka, sem tryggði þar með N-1 tengingu afhendingarstaðarins, en um væri að ræða innan við 20 km langa línu.

Það er mikilvægt innlegg í umræðuna um tvöföldun

flutningslínunnar að einmitt þessi lína sem tengdi Vatnsfjarðarvirkjun við tengivirkið í Mjólka gæti síðar orðið fyrsti hluti tvöföldunar á Vesturlínu. Áður væri hins vegar búið að tvöfalda svæðisbundna kerfið frá Mjólka til sunnan- og norðanverðra Vestfjarða. Eftir að virkjun væri tekin í notkun mætti síðan áfangaskipta áframhaldandi tvöföldun/styrkingu Vesturlínu enda hefðu notendur aðgang að orku frá virkjuninni. Eðlilegt væri að hugsa næsta áfanga tvöföldunar frá Vatnsfirði í Kollafjörð þar sem reiknað er með að fyrirhugaður tengipunktur Landsnets í Ísafjarðardjúpi tengist inn á Mjólkarlínu, en honum gætu mögulega tengst virkjanir í Ísafjarðardjúpi eða Hvalárvirkjun.

Virkjun í Vatnsfirði

Varðandi þennan fyrsta áfanga í tvöföldun Vesturlínu, þ.e. á milli Vatnsfjarðar og Mjólkar er vert að hafa í huga að þar er einungis um tvo landeigendur að ræða, þ.e. íslenska ríkið og Orkubú Vestfjarða. Þegar hefur komið fram að sveitarfélögin sem línan liggur um eru jákvæð fyrir því að lögð sé önnur lína um svæðið vegna afhendingaröryggis raforku. Þá er það einnig mikilvægt að eigandi vatnsréttinda Vatnsfjarðarvirkjunar er einungis einn, en það er íslenska ríkið.

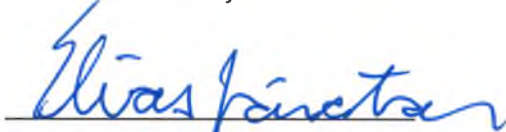
Nú liggur fyrir skýrsla sem unnin var fyrir Landsnet „Áreiðanleiki afhendingar á Vestfjörðum“ (desember 2021) á áhrifum þess á raforkukerfið á Vestfjörðum og afhendingaröryggi rafmagns, að byggð væri 20MW virkjun í Vatnsfirði sem tengd yrði í tengivirki Landsnets í Mjólka. Í úttektinni er jafnframt reiknað með að svæðisbundna kerfið á Vestfjörðum sé orðið hringtengt.

Úttektin sýnir að ótiltæki rafmagns (straumleysi) á Ísafirði minnkar um 90% með tilkomu virkjunarinnar í samanburði við 73% með tvöföldun flutningslínunnar. Hið sama gildir um aðra stóra þéttbýlisstaði á Vestfjörðum.

Orkubú Vestfjarða tekur því eindregið undir þá skoðun flutningsmanna tillögunnar að Alþingi álykti að fela ríkisstjórninni að tryggja Vestfirðingum sama afhendingaröryggi rafmagns og öðrum landsmönnum.

Orkubú Vestfjarða telur hins vegar að afhendingaröryggið megi tryggja bæði betur og fyrr með því að setja svæðisbundnu kerfin framar í forgangsröðina og fara í fyrsta áfanga tvöföldunar Vesturlínu á milli Mjólkar og Vatnsfjarðar um leið og unnið verði markvisst að því að koma á fót vatnsaflsvirkjun í Vatnsfirði. Ríkið getur þar haft afgerandi áhrif sem eini landeigandinn.

F.h. Orkubús Vestfjarða



Elías Jónatansson, orkubússtjóri